

Byrådssak 1026/21

Rådet for byarkitektur - endring i hjemmel og fastsettelse av nytt reglement

Sammendrag:

Denne saken omhandler endringer i hjemmelsgrunnlag for Rådet for byarkitektur samt fastsettelse av nytt reglement.

På grunn av ny kommunelov som trådte i kraft ved konstitueringen av bystyret 23.10.2019, er det behov for ny vurdering av hvor rådet skal hjemles. Byråden foreslår å hjemle rådet etter reglement for byrådet § 3-8 om medvirkningsfora.

Samtidig foreslås enkelte justeringer i det tidligere reglementet, som vil bidra til tydeligere rammer for rådets virksomhet. Dette gjelder bestemmelser om oppnevningsperiode, adgangen til å oppnevne medlemmer og varamedlemmer for flere perioder, oppnevning av leder/nestleder, når rådet er beslutningsdyktig og bestemmelse om godtgjøring. Samtidig vurderes det som ønskelig å synliggjøre rådets arbeid med Oslo bys arkitekturpris i reglementet. Det foreslås videre at kommunelovens saksbehandlingsregler gjøres gjeldende for rådets oppgaver, saksbehandling og møter, og at kommunelovens bestemmelse om kjønnsbalanse må gjelde tilsvarende for sammensetningen av rådets medlemmer. Forslaget til nytt reglementet skal ikke innebære realitetsendringer for rådets virksomhet.

Saksfremstilling:

Rådet for byarkitektur ble opprettet ved bystyrets vedtak av 23.02.2000, sak 104. Reglement for rådet ble vedtatt samtidig. Opprettelsen var en videreføring av det tidligere Plan- og fasaderådet, opprettet ved formannskapets vedtak av 06.05.1992, sak 178/92, som da erstattet et tidligere reglement vedtatt i 1988. Oslo kommune har også før dette tidspunkt hatt et slikt råd.

Rådet for byarkitektur er et konsultativt råd for byarkitektur og byplanlegging. Rådet uttaler seg om aktuelle saker og temaer av prinsipiell eller overordnet karakter, som byrådet og Plan- og bygningsetaten legger frem for det. I tillegg kan rådet på eget initiativ ta opp temaer som angår byens form og utseende, og viktige enkeltsaker. Disse temaene og enkeltsakene skal være av overordnet eller prinsipiell karakter. Rådets uttalelse følger en sak frem til politisk behandling. Referat fra rådets møter oversendes rutinemessig til byutviklingsutvalget til orientering.

Rådet for byarkitektur har videre en sentral og viktig rolle i arbeidet med Oslo bys arkitekturpris.

Plan- og bygningsetaten er sekretariat for rådet. Referatene er offentlige. Byantikvaren deltar i møtene og bistår i spørsmål om bevaringsinteresser, men har ikke stemmerett.

Rådet har seks medlemmer; to arkitekter, en landskapsarkitekt og tre øvrige medlemmer. Alle medlemmene skal ha varamedlemmer. Medlemmene i rådet oppnevnes av byrådet for fire år, og rådets sammensetning følger valgperioden. Arkitektene oppnevnes etter anbefaling av Oslo Arkitektforening og landskapsarkitektene etter anbefaling av Oslo - Akershusavdelingen av Norske Landskapsarkitekters Forening. Ett medlem (med varamedlem) oppnevnes etter anbefaling av Oslo Håndverks- og industriforening. Plan- og bygningsetaten kan også komme med anbefalinger. De gjenstående 2 medlemmer med varamedlemmer foreslås av Plan- og bygningsetaten.

Byråden legger til grunn at Rådet for byarkitektur fortsatt skal bestå og bistå Oslo kommune med faglige vurderinger innenfor sitt saksområde. Behovet for rådet vurderes fortsatt som høyst aktuelt. Kommunen står overfor store og komplekse byutviklingsoppgaver med fortetting og transformasjon av bebygde områder. Estetikk ved plan- og byggesaker er svært viktig og blir fra flere hold vektlagt stadig sterkere. Byrådet har selv nylig fremhevet viktigheten av god arkitektur ved fremleggelse av «Arkitekturpolitikk for Oslo – En bærekraftig by det er godt å leve i», forankret i byrådets politiske plattform av 19.10.2015, og som ble behandlet av bystyret 27.02.2020.

Oslo bys arkitekturpris

Bystyret vedtok i møte 23.02.2000, sak 104, etableringen av Oslo kommunes pris for god byarkitektur (Oslo bys arkitekturpris) og vedtok senere i møte 28.08.2002 statutter for prisen. Oslo bys arkitekturpris er en årlig kommunal pris som skal hedre fremragende arkitektur i Oslo. Målet med prisen er å stimulere til økt interesse for arkitektur og byutvikling i Oslo, og å vise frem den nyeste og beste Oslo-arkitekturen.

I henhold til statuttene skal Rådet for byarkitektur foreta den faglige vurderingen av foreslåtte kandidater til arkitekturprisen. Rådet nominerer kandidater til prisen og kandidat til hedrende omtale for byutviklingsutvalget, som avgir innstilling til forretningsutvalget. Prisen tildeles av forretningsutvalget.

Endring av hjemmel

Ny kommunelov trådte i kraft 23.10.2019. Etter den tidligere kommuneloven anses Rådet for byarkitektur å være et folkevalgt organ, jf. kommuneloven (1992) § 10 punkt 5. Denne paragrafen er ikke videreført i den nye kommuneloven, slik at rådet formelt må hjemles på ny måte. Det fremgår av ny kommunelov § 5-2 bokstav e) at lovpålagte kommunale organer er råd for personer med funksjonsnedsettelser, råd for eldre og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Rådet for byarkitektur er derfor ikke et lovbestemt råd. To alternativer for videreføring av rådet er enten å opprette rådet som folkevalgt organ etter kommuneloven § 5-1 bokstav d (utvalg) eller som medvirkningsfora etter reglement for byrådet § 3-8.

Dersom Rådet for byarkitektur etableres som utvalg etter kommuneloven § 5-1 bokstav d, vil det innebære at rådet kommer på samme nivå som byrådet, bydelsutvalgene og bystyrets utvalg. Så lenge de lovpålagte rådene ikke lenger er folkevalgte organer etter kommuneloven § 5-1, finner ikke byråden det hensiktsmessig at et ikke-lovpålagt rådgivende organ opprettes som et folkevalgt organ med sentral plassering i kommunens politiske styringssystem.

Byråden legger derfor til grunn at det mest hensiktsmessige er at Rådet for byarkitektur hjemles i reglement for byrådet § 3-8, som et medvirkningsfora.

§ 3-8 om medvirkningsfora i reglement for byrådet lyder:

«Byrådet kan i samarbeid med kommunens innbyggere, brukere, interessegrupper og organisasjoner mv. etablere faste eller midlertidige fora for rådgivning, samarbeid, høringer eller annen dialog med byens innbyggere.»

Forslag til nytt reglement

I forbindelse med ny forankring av Rådet for byarkitektur som medvirkningsfora med hjemmel i byrådets reglement § 3-8, er det foretatt en vurdering av eventuelle behov for endringer i det tidligere reglementet. Dette reglementet lyder:

a) Det opprettes et konsultativt råd for byarkitektur.

b) Rådet skal avgi uttalelser i saker av overordnet/prinsipiell karakter som forelegges det av byrådet og direktøren i Plan- og bygningsetaten. Der rådets uttalelse foreligger skal denne følge saken frem til politisk behandling.

c) Rådet kan på eget initiativ ta opp temaer av overordnet/prinsipiell karakter i forhold til byens form og utseende. Rådet kan også på eget initiativ ta opp viktige enkeltsaker av overordnet/prinsipiell karakter.

d) Rådet skal ha 6 medlemmer med varamedlemmer bestående av 2 arkitekter, 1 landskapsarkitekt og 3 øvrige medlemmer.

e) Rådet oppnevnes av byrådet. Arkitektene oppnevnes etter anbefaling av Oslo Arkitektforening og Oslo-Akershusavdelingen av Norske Landskapsarkitekters Forening, og ett av de øvrige medlemmene oppnevnes etter anbefaling av Oslo Håndverks- og industriforening. Plan- og bygningsetaten er rådets sekretariat.

f) Byantikvaren gis møterett uten å ha stemmerett.»

Dette reglementet er vedtatt for 20 år siden. Det er flere forhold som ikke fremkommer av reglementet, men som vurderes å ha en naturlig plass i et slikt reglement, samt at på enkelte punkter er reglementet og gjeldende praksis uklar. Det foreslås derfor bestemmelser som vil bidra til tydeligere rammer for rådets virksomhet. Dette gjelder bestemmelser om oppnevningsperiode, adgangen til å oppnevne medlemmer og varamedlemmer for flere perioder, oppnevning av leder/nestleder, når rådet er beslutningsdyktig og bestemmelse om godtgjøring. Samtidig vurderes det som ønskelig å synliggjøre rådets arbeid med Oslo bys arkitekturpris i reglementet.

Plan- og bygningsetaten (PBE) har utarbeidet forslag til enkelte justeringer som tydeliggjør reglementet og praksis, og disse ligger i hovedtrekkene til grunn for forslaget til nytt reglement. Forslaget til nytt reglementet skal ikke innebære realitetsendringer for rådets virksomhet.

Nedenfor gjengis den enkelte bestemmelse i forslaget til nytt reglement, med aktuelle kommentarer:

1. Formål og oppgaver

- a) Rådet for byarkitektur er et konsultativt råd for Oslo kommune i saker om arkitektur og byplanlegging.
- b) Rådet skal avgi uttalelser i saker av overordnet eller prinsipiell karakter, som er forelagt rådet av byrådet eller direktøren i Plan- og bygningsetaten.
- c) Rådet kan på eget initiativ ta opp temaer av overordnet eller prinsipiell karakter om arkitektur og byplanlegging i Oslo kommune. Rådet kan også på eget initiativ ta opp enkeltsaker av overordnet eller prinsipiell karakter.
- d) Rådets vedtak om uttalelse i saker som skal til politisk behandling, skal legges ved saken som skal til endelig behandling.
- e) Rådet skal nominere kandidater til Oslo bys arkitekturpris i henhold til gjeldende kriterier og statutter for Oslo kommunes pris for god byarkitektur.
- f) Kommunelovens saksbehandlingsregler med unntak av §§ 11-7, 11-8, 11-9, 1. ledd, 11-12 og 11-13 gjelder tilsvarende for rådet.

Kommentar:

Bestemmelsen bokstav a) – d) viderefører tidligere reglement bokstav a) - c) med en språklig oppdatering. I ny bokstav e) tydeliggjøres rådets arbeid med Oslo bys arkitekturpris. Rådets oppgaver følger for øvrig av bystyrets vedtatte statutter for arkitekturprisen. I ny bokstav f) inntas at kommunelovens saksbehandlingsregler for folkevalgte organer kommer til anvendelse for rådet. Forslaget er i tråd med tilsvarende henvisning til kommunelovens saksbehandlingsregler i reglementene til de to medvirkningsfora som hittil tidligere er opprettet av byrådet i medhold av byrådsreglementet § 3-8 (Rådet for kjønns- og seksualitetsmangfold og Rådet for flerkulturelle minoriteter i Oslo). Med foreslåtte henvisning til kommunelovens saksbehandlingsregler foreslås ikke Plan- og bygningsetatens forslag til pkt 3 bokstav d) om møtereferat inntatt i nytt reglement, da dette er dekket av kommunelovens krav til møtebok i § 11-4. Det foreslås imidlertid at det i denne saken gjøres unntak fra kommuneloven § 11-9, 1. ledd om vedtaksførhet. Det foreslås her en strengere regel i forslaget til reglement § 3 bokstav b), jf. nærmere omtale nedenfor under forslaget til reglement pkt. 3. Det har videre vært vurdert om det bør foreslås unntak fra kommunelovens hovedregel om krav til møteoffentlighet, jf. kommuneloven § 11-5, 1. ledd. Det praktiseres i dag ikke møteoffentlighet i rådets møter. Plan- og bygningsetaten har pekt på behov for at rådet som fungerer som et høringsforum, må anses å ha et særlig behov for å kunne diskutere arkitekturen fritt og uavhengig fra eksempelvis forslagsstillere og utbyggere som tilhørere, før det avgir sin uttalelse. Dette sikrer en fri diskusjon i møtene, og offentlighet ivaretas ved de offentlige referater. Byråden foreslår at det ikke inntas unntak fra krav om møteoffentlighet i reglementet. Byråden viser til at kommunelovens utgangspunkt er at åpenhet skal være hovedregelen for møter i alle organer med unntak for kommunerådet, og i Byrådsplattformen 2019 – 2023 vektlegger byrådet at Oslo kommune skal praktisere meroffentlighet. Byråden vurderer at dette må gjelde også for de rådgivende organer i Oslo kommune, som byrådet oppretter i medhold av byrådsreglementet § 3-8, og dette inngår i de tidligere opprettede medvirkningsfora. Byråden mener rådets medlemmer bør kunne fremføre sine meninger i et åpent møte tilsvarende som hovedregel gjelder for medlemmene i de folkevalgte/kommunale organer og de tidligere opprettede medvirkningsfora.

2. Oppnevning og sammensetning

- a) Rådet skal bestå av seks medlemmer og seks personlige varamedlemmer. Rådet skal ha minimum to arkitekter og en landskapsarkitekt. Kravene gjelder tilsvarende for sammensetningen av varamedlemmer.
- b) Sammensetningen av rådet skal sikre kjønnsbalanse ved at hvert kjønn skal være representert med minst 40 % blant medlemmene.
- c) To arkitekter oppnevnes etter anbefaling fra Oslo Arkitektforening, en landskapsarkitekt oppnevnes etter anbefaling fra Oslo-Akershusavdelingen ved Norske Landskapsarkitekters Forening, og ett av de øvrige medlemmene oppnevnes etter anbefaling av Oslo Håndverks- og industriforening. De øvrige medlemmene oppnevnes etter forslag fra Plan- og bygningsetaten.
- d) Rådets medlemmer og varamedlemmer, inkludert rådets leder og nestleder, oppnevnes av byrådet for en tidsperiode på fire år, som følger valgperioden med maksimalt seks måneder forskyvning frem i tid. Medlemmer og varamedlemmer kan bare gjenvelges en gang, med mindre hensynet til kontinuitet tilsier at medlemmet eller varamedlemmet bør oppnevnes for en lenger periode.

Kommentar:

Bestemmelsen bokstav a) og c) er videreføring av det tidligere reglementet bokstav d) og e) om rådets sammensetning og oppnevning, med nærmere presisering i tråd med praksis. Etter det tidligere reglementet er det ingen begrensning for hvor mange perioder medlemmer og varamedlemmer kan oppnevnes for. Det foreslås nå i bokstav d) at medlemmer og varamedlemmer bare kan gjenvelges én gang, dvs. totalt åtte år. Dette for å sikre en fornuftig utskifting av medlemmer til rådet. Det foreslås imidlertid en unntaksbestemmelse om at rådsmedlemmer kan sitte for en lengre periode, dersom dette er hensiktsmessig ut fra hensynet til kontinuitet. Dette gir fleksibilitet til å kunne sikre kontinuitet i rådet ved behov.

Det har ikke vært praksis for å oppnevne nestleder til rådet. Det har dermed vært noe uklart hvem som skal fungere som leder for rådet når oppnevnt leder er forhindret fra å stille. Det er tidligere lagt til grunn at det er oppnevnt leders personlige varamedlem som trer inn som rådets leder, dersom oppnevnt leder er forhindret fra å stille. Dette varamedlemmet har imidlertid ikke tidligere deltatt i rådets møter og er som regel ikke kjent med hvordan møtet ledes eller aktuelle saker. Det foreslås derfor at det er hensiktsmessig at det oppnevnes en nestleder blant de faste medlemmene til rådet. Dersom oppnevnt leder er forhindret fra å stille, vil varamedlemmet delta på møtet som ordinært medlem.

Byråden foreslår videre i bokstav b) at det i reglementet inntas en bestemmelse som innebærer at kommunelovens bestemmelse om kjønnsbalanse gjelder tilsvarende for sammensetningen av rådets medlemmer.

3. Møter

- a) Det utarbeides en møteplan for rådets virksomhet hvert halvår.
- b) Rådet er beslutningsdyktig når minimum fem av seks medlemmer er til stede på rådets møte. I tillegg må minimum to av rådets tilstedeværende medlemmer være arkitekter.
- c) Byantikvaren og etatsdirektør i Plan- og bygningsetaten gis møterett og inviteres til å delta i diskusjoner, uten å ha stemmerett.

Kommentar:

I bokstav a) foreslås bestemmelse om møteplan. Bestemmelsen bokstav c) viderefører tidligere reglement bokstav f) med ytterligere presisering vedrørende møte- og uttalerett, men ikke stemmerett, også for Plan- og bygningsetaten. Dette i tråd med praksis. Det er tidligere ikke nedfelt noe konkret i reglementet om hvor mange medlemmer som må være til

stede for at rådet kan være beslutningsdyktig. Plan- og bygningsetaten har pekt på at siden det oppnevnes personlige varamedlemmer, vil en naturlig slutning være at rådet må være fulltallig på hvert møte, enten ved faste medlemmer eller varamedlem, for å kunne være beslutningsdyktig. Dette gir imidlertid lite fleksibilitet ved situasjoner der rådets medlemmer har forfall og varamedlemmet er forhindret ved å stille på kort varsel. Det foreslås derfor at rådet er beslutningsdyktig når minimum fem av seks medlemmer er til stede. Dette sikrer fleksibilitet, men stiller samtidig strenge krav til oppmøte i rådets møter. Samtidig foreslås at minimum to av rådets tilstedeværende medlemmer må være arkitekter. Byråden bemerker at dette sikrer bred oppmøte og fagbakgrunn for de rådgivende uttalelser rådet gir.

4. Sekretariat og økonomi

a) Plan- og bygningsetaten er rådets sekretariat.

b) Rådets medlemmer og varamedlemmer godtgjøres tilsvarende Forskrift om folkevalgtes rett til godtgjøring og velferdsgoder i Oslo kommune § 7, punkt 1 Utvalgskategori A, fjerde ledd, Det sentrale eldrerådet...

Kommentar:

Bestemmelsen omfatter videreføring av tidligere ordning, som foreslås inntatt i reglementet.

Rådet for byutvikling for perioden 2019-2023

I byrådssak 1010/20, 30.01.2020, oppnevnte byrådet nye medlemmer og varamedlemmer til rådet for perioden 2019-2023, supplert med endring ved oppnevning av nytt varamedlem i byrådssak 1057/20, 11.06.2020. For oppnevningen ble kommunelovens bestemmelse om kjønnsbalanse ivaretatt, og det ble oppnevnt leder og nestleder blant rådets faste medlemmer.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Rådet for byarkitektur foreslås videreført som i dag som et konsultativt råd for byrådet og kommunens planmyndigheter. Dette vil ikke få noen administrative konsekvenser. Det foreslås at rådets medlemmer og varamedlemmer godtgjøres på tilsvarende nivå som det praktiseres i dag. Det foreslås ingen endringer knyttet til godtgjøring av rådets medlemmer.

Vedtakskompetanse

Byrådet har med hjemmel i byrådsreglement § 3-8, jf. bystyrets vedtak 19.06.2019, sak 187, fullmakt til å etablere fora for medvirkning, i samarbeid med kommunens innbyggere, brukere, interessegrupper og organisasjoner mv. Opprettelse av Rådet for byarkitektur vurderes å ligge innenfor rammen av denne fullmakten.

Byråden for byutvikling innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

Byrådet oppretter Rådet for byarkitektur og fastsetter følgende reglement med hjemmel i reglement for byrådet § 3-8:

Reglement for Rådet for byarkitektur:

1. Formål og oppgaver

a) Rådet for byarkitektur er et konsultativt råd for Oslo kommune i saker om arkitektur og byplanlegging.

- b) Rådet skal avgj uttalelser i saker av overordnet eller prinsipiell karakter, som er forelagt rådet av byrådet eller direktøren i Plan- og bygningsetaten.
- c) Rådet kan på eget initiativ ta opp temaer av overordnet eller prinsipiell karakter om arkitektur og byplanlegging i Oslo kommune. Rådet kan også på eget initiativ ta opp enkeltsaker av overordnet eller prinsipiell karakter.
- d) Rådets vedtak om uttalelse i saker som skal til politisk behandling, skal legges ved saken som skal til endelig behandling.
- e) Rådet skal nominere kandidater til Oslo bys arkitekturpris i henhold til gjeldende kriterier og statutter for Oslo kommunes pris for god byarkitektur.
- f) Kommunelovens saksbehandlingsregler med unntak av §§ 11-7, 11-8, § 11-9, 1. ledd, 11-12 og 11-13 gjelder tilsvarende for rådet.

2. Oppnevning og sammensetning

- a) Rådet skal bestå av seks medlemmer og seks personlige varamedlemmer. Rådet skal ha minimum to arkitekter og en landskapsarkitekt. Kravene gjelder tilsvarende for sammensetningen av varamedlemmer.
- b) Sammensetningen av rådet skal sikre kjønnsbalanse ved at hvert kjønn skal være representert med minst 40 % blant medlemmene.
- c) To arkitekter oppnevnes etter anbefaling fra Oslo Arkitektforening, en landskapsarkitekt oppnevnes etter anbefaling fra Oslo-Akershusavdelingen ved Norske Landskapsarkitekters Forening, og ett av de øvrige medlemmene oppnevnes etter anbefaling av Oslo Håndverks- og industriforening. De øvrige medlemmene oppnevnes etter forslag fra Plan- og bygningsetaten.
- d) Rådets medlemmer og varamedlemmer, inkludert rådets leder og nestleder, oppnevnes av byrådet for en tidsperiode på fire år, som følger valgperioden med maksimalt seks måneder forskyvning frem i tid. Medlemmer og varamedlemmer kan bare gjenvelges en gang, med mindre hensynet til kontinuitet tilsier at medlemmet eller varamedlemmet bør oppnevnes for en lenger periode.

3. Møter

- a) Det utarbeides en møteplan for rådets virksomhet hvert halvår.
- b) Rådet er beslutningsdyktig når minimum fem av seks medlemmer er til stede på rådets møte. I tillegg må minimum to av rådets tilstedeværende medlemmer være arkitekter.
- c) Byantikvaren og etatsdirektør i Plan- og bygningsetaten gis møterett og inviteres til å delta i diskusjoner, uten å ha stemmerett.

4. Sekretariat og økonomi

- a) Plan- og bygningsetaten er rådets sekretariat.
- b) Rådets medlemmer og varamedlemmer godtgjøres tilsvarende Forskrift om folkevalgtes rett til godtgjøring og velferdsgoder i Oslo kommune § 7, punkt 1 Utvalgskategori A, fjerde ledd, Det sentrale eldrerådet...

Byrådsavdeling for byutvikling, den 11.02.2021

Arild Hermstad

Byrådet tiltrådte innstillingen fra byråden for byutvikling

Byrådet, den 18.02.2021

Raymond Johansen

Vedlegg:

1. Brev av 01.10.2019 fra Plan- og bygningsetaten
2. Brev av 07.09.2020 fra Plan- og bygningsetaten
3. Brev av 06.11.2020 fra Plan- og bygningsetaten